

Шпiк Н. Р., к.е.н., доцент

*Львiвський нацiональний аграрний унiверситет
м. Дубляни, Львiвська область, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-028-5-42>

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

Економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя громадян в Україні неможливе без широкої та повсюдної діджиталізації (використання цифрових – інформаційнокомунікаційних технологій (ІКТ)) суспільного виробництва, оскільки її позитивні зовнішні ефекти кумулятивно впливають на соціальний, економічний,

технологічний, інтелектуальний, інфраструктурний потенціал за рахунок самопідтримуючого синергетичного ефекту. З огляду на це ІКТ сьогодні вважаються важливим фактором пришвидшення розвитку провідних країн світу та зростання їх конкурентоспроможності.

Прогресивний вплив ІКТ на розвиток соціально-економічних систем загальноєвропейських. Земельна реформа в Україні триває вже не один рік, тож метою діджиталізації буде прискорення цього процесу, та наповнення кадастру геоінформаційними даними.

Діджиталізація – буквально «оцифрування» – у широкому сенсі означає перехід інформаційного поля на цифрові технології. Світовим трендом наразі є «Індустрія 4.0» – це фаза цифровізації економіки, де головну роль відіграють аналітика великих даних («BigData») та сучасні космічні технології. Частка цифрової економіки у ВВП передових країн до 2030 року сягне 50-60%.

Варто відмітити п'ять основних трендів із залучення сучасних ІТ-технологій:

1. Розвиток систем точного землеробства з використанням технологій глобальних навігаційних супутникових систем і систем дистанційного зондування Землі.

2. Безпілотні технології.

3. Системи віддаленого обліку і контролю матеріально-технічних цінностей.

4. Інтелектуальний аналіз даних і сценарне моделювання.

5. Агроскаутінг, який передбачає використанням мобільних додатків для моніторингу стану землекористування у межах конкретного поля.

В Україні закладено фундамент Національної інфраструктури геопросторових даних, вперше з'явиться цифрова топографічна база даних. Створюватимуть її за допомогою аерофотозйомки. 3D-моделі місцевості надаватимуть інформацію про земельні ресурси, лісові масиви, забудову, рослинність, лінії електромереж тощо.

Розвитку космічних технологій для моніторингу ефективності землекористування сприяють міжнародні програми, які діють в Україні. Так, Світовий банк за фінансової підтримки ЄС запустив в Україні пілотний проект супутникового моніторингу використання сільськогосподарських земель. Проект у рамках 5-річної програми з підвищення прозорості та ефективності управління земельними активами в Україні «Supporting Transparent Land Governance in Ukraine» на даний момент реалізовано в трьох областях: Львівській, Київській та Миколаївській. Його впроваджує компанія EOS.

Також Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України презентовано проект «Відкрита земля». Головна мета – забезпечити прозорість та відстежуваність земельних відносин, а також надати інформацію про власників землі, вартість угод купівлі-продажу та оренди, концентрацію земель в одних руках тощо.

Основним інструментом названого проекту є геопортал, де зібрані результати обробки даних дистанційного зондування земель України та підключена публічна кадастрова карта. На отриманій карті геопорталу можна побачити: межі ділянок, чи обробляються вони чи ні, які культури там ростуть, зволоженість ґрунту, який індекс вегетації культур на момент зйомки тощо. За допомогою даних з геопорталу вирішуються питання незареєстрованих земель, які використовуються, але з яких не платяться податки [4].

Відповідно до Закону України «Про державний земельний кадастр» ДЗК – це єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, цільове призначення, обмеження у використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами.

Ведення Державного земельного кадастру здійснюється шляхом створення відповідної державної геодезичної та картографічної основи, внесення відомостей та змін про об'єкти

Державного земельного кадастру, їх оброблення та систематизації [1].

В Україні на даний час діють більше дванадцять галузевих та відомчих кадастрів, в яких відображена картографічна інформація. Крім того, існують окремі геоінформаційні системи, що створюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Найбільші проблеми на сьогоднішній день – це дублювання роботи на центральному, регіональному та місцевому рівнях та обмеженість доступу до державної інформації. Платформа дасть змогу дозволити вносити свої дані для всіх рівнів, і таким чином ми позбудемось дублювання інформації. За підрахунками це дозволить зекономити приблизно 100 млн грн на рік.

Основна ціль пропонованої реформи Держгеокадастру – оновлення підоснови ДЗК. Мова йде про створення ортофотопланів та 3-D моделі місцевості території України.

Наступним кроком має бути наповнення відомостями ДЗК. Це, зокрема, передбачає:

- стовідсоткову інвентаризацію державних сільськогосподарських земель;

- інвентаризацію решти державних земель;

- внесення відомостей про якісні характеристики земель [2].

Повна інвентаризація державних сільськогосподарських земель йде до завершення і має на меті:

- відкриття даних про координати поворотних точок меж земельних ділянок;

- розширення доступу до режиму читання для професійної спільноти;

- повна інтеграція із державними галузевими кадастрами і реєстрами;

- проведення пілотного проекту з надання інженерам-землевпорядникам можливостей внесення відомостей до Державного земельного кадастру;

- запровадження безкоштовного сервісу перевірки обмінного файлу під час виконання землевпорядних робіт;

- перенесення відомостей про земельні ділянки, права на які виникли та невнесені у ДЗК.

Наступним кроком реформи, заплановано діджиталізацію землеустрою, де передбачено:

- уніфікація вимог до документації із землеустрою;
- складання документації із землеустрою виключно в електронній формі;
- діджиталізація роботи державного фонду документації із землеустрою;
- запровадження публічності розроблених проектів землеустрою за кожним суб'єктом (у ДЗК, реєстрі інженерів-землевпорядників, фонді документації із землеустрою);
- скасування дозволів на розробку документації із землеустрою та експертизи землевпорядної документації;
- зменшення кількості погоджувальних процедур до однієї [3].

Інформація геокадастру не була раніше закрита, але вона була неузгоджена. Тоді як система НІГД об'єднує геопросторові дані як державного, так і приватного та місцевих секторів. Це буде єдине вікно входу, інструментарій аналізу інвестиційної привабливості та управління тим чи іншим об'єктом. Головна задача – поєднати всі дані на одній основі.

На жаль, ми останні в Європі, хто це запроваджує. Однак плануємо, що буде відкритий доступ до всієї базової інформації. Таких шарів у нас планується 17. Щоб дізнатись, хто володіє земельною ділянкою, потрібно буде авторизуватись електронним ключем [5].

Варто зауважити, що нормативне забезпечення у регулюванні даного питання потребує невідкладного вдосконалення. Уряд визначає, що документація із землеустрою починаючи з 2019 року повинна бути в електронній формі. Планується відкриття координат поворотних точок земельних ділянок. Крім того, в процесі реформи передбачається скасування реєстрації апаратури супутникових радіонавігаційних систем.

Земельні відносини повинні бути доступними. Станом на сьогодні вже відкриті наступні відомості:

- рішення щодо розпорядження землями сільськогосподарського призначення державної власності;
- висновки експертизи землевпорядної документації;
- висновки про розгляд проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок;
- заходи державного контролю за використанням та охороною земель та їх результати.

На черзі – оприлюднення інформації про дозволи на зняття та перенесення поверхневого (родючого) шару ґрунту.

«Фактично, новий Держгеокадастр – це карта, на яку будуть нанесені всі необхідні об’єкти: природно-заповідний фонд, ліси, природні об’єкти, окремі земельні ділянки, надра. Ця інформація нині є предметом маніпуляції з боку її розпорядників. Зараз для отримання відповідних інформаційних довідок необхідно звертатись в безліч інстанцій. Основна задача – об’єднати всі кадастри і бази даних. Це захистить громадян від корупції та створить передумови для інвестування. Інвестор зможе якісніше розраховувати свої ризики та бачити, куди вигідніше інвестувати».

Література:

1. Діджиталізація у сфері земельних відносин. URL: <https://agropolit.com/blog/350-didjitalizatsiya-u-sferi-zemelnih-vidnosin>.
2. Діджиталізація Держгеокадастру: чи стане система доступна кожному URL: <http://chp.com.ua/all-news/item/64212-didzhitalizatsiya-derzhgeokadastru-chi-stane-sistema-dostupna-kozhnomu>.
3. Держгеокадастр 2020: чого очікувати? URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ekspertna-dumka/item/16427-derzhgeokadastr-2020-choho-ochikuvaty.html>.
4. Земельний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
5. Назріла і перезріла земельна реформа: як і навіщо працює відкритий геокадастр URL: <http://www.nrcu.gov.ua/news.html?newsID=93189>.